

می شود زندگی را هدیه داد

Life can be given as a gift

مهدی مددی قلعه زو
دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد عمران - محیط زیست موسسه‌ی آموزش عالی اسرار مشهد
mhdi.madadi@gmail.com

چکیده

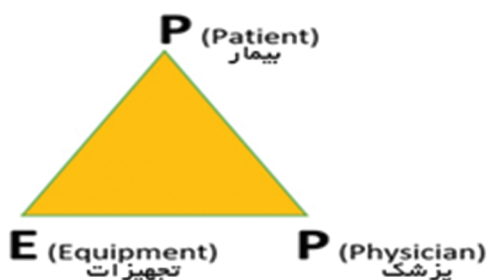
در ایران روزانه ۷ تا ۱۰ نفر از هموطنان عزیزمان به علت نرسیدن عضو پیوندی جان خود را از دست می‌دهند. این درحالی است که سالیانه به‌طور میانگین حدود ۳۰۰۰ نفر دچار مرگ مغزی می‌شوند که قابلیت اهدای عضو را دارند. تنها ۱۰۰۰ نفر در سال عضو اهدا می‌کنند. فردی که دچار مرگ مغزی شده است، هرگز به زندگی باز نخواهد گشت. آنچه باعث می‌شود خانواده‌ها به اهدای عضو رضایت دهند، آگاهی کافی در مورد مرگ مغزی است، مرگی که می‌تواند زندگی را هدیه دهد. نابودی کامل سلول‌های مغز به علت ورم مغز، توقف خون‌رسانی و نرسیدن مواد مغزی و اکسیژن به مغز در اثر مسدود شدن رگ‌هایی که از قلب به مغز می‌رسند باعث مرگ مغزی می‌شود. مرگ مغزی با کما تفاوت دارد. در کما تنها سلول‌های مغز دچار اختلال عملکرد می‌شود اما در مرگ مغزی تمامی سلول‌ها نابود می‌شوند و چیزی جز توده‌ی خمیری‌شکل لزج باقی نمی‌ماند. پس از تأیید مرگ مغزی توسط پزشکان متخصص باید سریع‌تر تصمیم به اهدای عضو گرفت تا بتوان جان انسان یا انسان‌هایی را از مرگ نجات داد. مرگ مغزی مرگی است که می‌تواند زندگی بخش باشد.

واژگان کلیدی: مرگ مغزی، اهدای عضو، کما، نجات انسان، نوع دوستی، انجمن اهدای عضو

مقدمه

دنیا دارد. بسیاری از خانواده‌ها که عزیزانشان دچار مرگ مغزی می‌شوند، یا به‌طور کامل در خصوص مرگ مغزی اطلاعاتی ندارند یا کم‌اطلاع هستند. در نظام سلامت مثلی وجود دارد که به آن سه ضلعی سلامت می‌گویند. همان‌گونه که در تصویر ۱ مشاهده می‌کنید اضلاع مثلث نظام سلامت عبارت‌اند از:

- بیمار
- پزشک
- تجهیزات

تصویر ۱. سه ضلعی نظام سلامت

خداوند در آیه‌ی ۳۲ سوره مائده می‌فرماید: هرکس جان انسانی را از مرگ نجات دهد، مانند این است که جان تمام انسان‌های را نجات داده است^۱ (۱). همه‌ی آدم‌ها می‌توانند قهرمان باشند، حتی شاید قهرمان‌تر از اسطوره‌ها. باید با هم در مورد مرگ مغزی و اهدای عضو بیشتر بدانیم. در ابتدا باید بدانیم که چرا اهدای عضو مهم است؟

طبق آخرین آمار تارنمای رسمی انجمن اهدای عضو ایرانیان^۲ در حال حاضر حدود ۲۵,۰۰۰ نفر در انتظار پیوند عضو هستند. روزانه از این تعداد بین ۷ تا ۱۰ نفر جان خودشان را از دست می‌دهند، یعنی حدود ۳,۰۰۰ نفر در سال. این در حالی است که سالیانه ۵ تا ۸ هزار نفر از هموطنانمان را به دلیل مرگ مغزی از دست می‌دهیم که ۲ تا ۴ هزار نفر از این عزیزان عضو قابل اهدا دارند؛ اما خانواده‌ی کمتر از ۱,۰۰۰ نفر از این عزیزان تصمیم به اهدای عضو می‌گیرند (۲). سؤال اینجاست که چرا کمتر از هزار نفر؟ آیا تجهیزات کافی وجود ندارد یا پزشک مجرب نداریم؟ بد نیست بدانیم که ایران از نظر آمار اهداکنندگان عضو دارای رتبه‌ی اول در آسیا است و تمامی پیوندهای اعضای حیاتی با نتایج خوب انجام می‌شود. باید این را هم بدانیم که عمل اهدای عضو در ایران کاملاً رایگان است و بیمارستان نمازی شیراز با بیش از ۷۰۰ پیوند کبد رتبه‌ی اول تعداد پیوند کبد در یک مرکز را در

^۱ من أجل ذلك كتبنا على بني إسرائيل أنه من قتل نفساً بغير نفسٍ أو فساداً في الأرض فكأنما قتل الناس جميعاً ومن أحياها فكأنما أحيا الناس جميعاً ولقد جاءتهم رُسُلنا بالبينات ثم إن كثيرًا منهم بعد ذلك في الأرض لمُشْرِفُونَ

^۲ www.ehdcenter.ir

هنگامی که به صورت مصنوعی به گرهی پیشاهنگ اکسیژن رسانده شود، این گره الکتریسیته ایجاد می کند و باعث ضربان قلب می گردد. این اتفاق حتی با کمک دستگاه تنفس مصنوعی در نهایت می تواند تا چهارده روز ادامه پیدا می کند.

مرگ مغزی و کما

آیا فردی که دچار مرگ مغزی شده است به زندگی باز می گردد؟

تفاوت مرگ مغزی با کما چیست؟

همان گونه که توضیح داد شد در مرگ مغزی تمام سلول های مغز به طور کامل نابود می شوند در حالی که در حالت کما سلول های مغز دچار اختلال عملکرد می شود. کما ممکن است ۱ ساعت تا ۳۰ سال ادامه داشته باشد و ممکن است فرد به کما رفته، به زندگی برگردد یا هرگز به زندگی برنگردد. از لحاظ ظاهری هیچ تفاوتی بین فرد مرگ مغزی شده با فرد به کما رفته وجود ندارد. چهار پزشک متخصص شامل متخصص داخلی مغز و اعصاب، متخصص جراحی مغز و اعصاب، متخصص بی هوشی و متخصص داخلی طی معاینه های بالینی و آزمایش های لازم مرگ مغزی را تأیید می کنند.

اهدای زندگی و نجات انسان ها

پس از تأیید مرگ مغزی توسط پزشکان متخصص (هیئت چهارنفره)، خانواده ی فرد مرگ مغزی شده باید به سرعت تصمیم به اهدای اعضا بگیرند. هنگامی که مرگ مغزی رخ می دهد، مغز سمومی را از خود ترشح می کند و این سموم به سایر بافت ها و اعضای بدن منتقل می شود و باعث نابودی بافت ها می گردد. سرعت در تصمیم گیری باعث می شود که بافت های بیشتر و سالم تری را اهدا کرد. لحظه به لحظه تأخیر در تصمیم گیری باعث می شود که از تعداد عضوهای قابل اهدا کم شود، به گونه ای که ابتدا ریه ها و سپس قلب از دست می رود و سایر اعضا به ترتیب های متفاوت از دست خواهند رفت و در نهایت پس از چند روز عضوی برای اهدا وجود ندارد.

کارت اهدای عضو

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

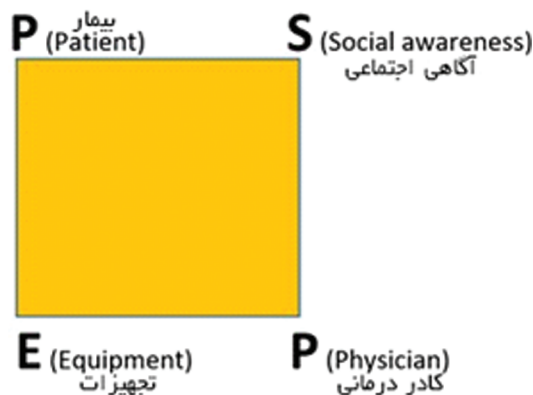
شماره عضویت: _____
نام و نام خانوادگی: _____
نام پدر: _____
کد ملی: _____
تاریخ تولد: _____
تاریخ صدور کارت: _____

ما بایم اعضا و بافت های بدنم را در زمان مرگم اهدا کنم
باشد که ادامه ی زندگی اجزای وجودم، نجات بخش زندگی دیگری باشد.

www.ehda.center

تصویر شماره ۳. کارت اهدای عضو

هنگامی که از اهدای عضو صحبت می کنیم، یک ضلع به سه ضلعی نظام سلامت اضافه می شود که چهارضلعی اهدای عضو را تشکیل می دهد.

تصویر ۲. چهارضلعی اهدای عضو

همان گونه که در تصویر ۲ دیده می شود، آگاهی اجتماعی در کنار بیمار، کادر درمان و تجهیزات چهارضلعی اهدای عضو را تشکیل داده است. آگاهی اجتماعی حلقه ی گم شده ی این اقدام است. تا زمانی که افراد جامعه آگاهی کافی در خصوص اهدای عضو نداشته باشند، نمی توانیم جان ۳,۰۰۰ نفر از بیماران نیازمند پیوند اعضا را نجات دهیم (۴ و ۵).

انواع مرگ

در علم پزشکی دو نوع مرگ وجود دارد.

• مرگ قلبی

• مرگ مغزی

مرگ قلبی همان مرگی است که بسیاری از ما با آن آشنا هستیم، توقف تپش قلب، نداشتن نبض و قطع تنفس از نشانه های مرگ قلبی است؛ اما مرگ مغزی چیست؟

شاید دیده باشد که اگر به عضوی از بدن مثل دست ضربه ای وارد شود، عضو ورم می کند. برای مغز هم همین اتفاق می افتد. هنگامی که به سر ضربه ای وارد می شود مغز نیز ورم می کند اما به علت اینکه مغز در جمجمه ی سخت و غیر قابل انعطاف قرار دارد، نمی تواند به اندازه ی کافی ورم کند و این باعث می شود که به رگ هایی که خون داخل آن ها مواد مغزی و اکسیژن را به مغز می رسانند فشار وارد شود و این رگ ها مسدود بشوند. نرسیدن مواد مغزی و اکسیژن به مغز و ساقه ی مغز باعث می شود که سلول های مغز نابود شوند. سلول های مغز تنها سلول هایی از بدن انسان هستند که پس از نابودی کامل قابل ترمیم نیستند.

نابودی سلول های مغز تا جایی ادامه پیدا می کنند که در نهایت طی ۳ تا ۵ روز تمام سلول ها نابود می شوند و دیگر از شکل گردویی مغز خبری نیست. مغز به توده ای خمیری شکل، لزج و متعفن تبدیل شده است. در این زمان فرد دچار مرگ مغزی شده است اما به کمک دستگاه تنفس مصنوعی^۲ قفسه ی سینه ی فرد همچنان بالا و پایین می شود. در قلب گرهی کوچکی وجود دارد که به آن گرهی پیشاهنگ می گویند.

^۲ Ventilator

تصویر شماره ۴. اهدای عضو، اهدای زندگی

نتیجه گیری

مرگ مغزی فقط یک درصد علت مرگ‌ها را شامل می‌شود، مرگی که می‌تواند زندگی بخش باشد. شاید مرگ مغزی موهبتی باشد از طرف خدا تا بتوان جان انسانی را از مرگ نجات داد. هر فرد دچار مرگ مغزی ۱ تا ۸ عضو حیاتی قابل اهدا شامل: دو کلیه، دو ریه، قلب، لوزالمعده، روده (کوچک) و کبد دارد که می‌تواند جان انسان یا انسان‌هایی را از مرگ نجات دهد (۳). لازم است بدانید فردی که دچار مرگ مغزی شده است می‌تواند ۱ تا ۵۳ نفر را با اهدای بافت‌های سلولی مثل تاندون‌ها، قرنیه و ... از معلولیت نجات دهد. با دریافت کارت اهدای عضو، می‌توانیم رضایت قلبی خودمان را از اهدای عضو حتی زمانی که دیگر در این دنیا نیستیم اعلام کنیم. باید توجه داشته باشیم که کارت اهدای عضو جنبه‌ی قانونی ندارد و فقط رضایت قلبی ما را نشان می‌دهد. این کارت به خانواده و بازماندگان کمک می‌کند تا بهتر و سریع‌تر تصمیم بگیرند، تصمیمی که باعث نجات جان انسان یا انسان‌های دیگر خواهد شد. اهدای عضو تنها راهی است که باعث می‌شود اجازه نداد اعضای زندگی بخش به سینه‌ی خاک سپرده شوند. همه‌ی این‌ها زمانی اتفاق می‌افتد که خانواده‌ی عزیزی که دچار مرگ مغزی شده به‌موقع تصمیم به اهدا بگیرد.

با ارسال کد ملی خود به شماره‌ی ۳۴۳۲ می‌توان عضو انجمن اهدای عضو ایرانیان شد. تا به قول ایمان میرزایی «اگر مرگ روزی به من چیره شد سیه پیش چشمم جهان تیره شد نبخشیدم اعضای سالم به گور

به ذهنم کند حال ناخوش خطور
بر آنکس که می‌نالد از درد دل
به است دل به او داد، نه بر خاک و گل»

تشکر و قدردانی

با تشکر از آقای دکتر امید قبادی و خانم دکتر کتایون نجفی زاده، رئیس هیئت‌مدیره‌ی انجمن اهدای عضو ایرانیان و خانم دکتر نیلوفر پیروی به خاطر همفکری و راهنمایی سازنده بی‌دریغشان و تشکر از کلیه دوستان انجمن اهدای عضو ایرانیان که در ترویج این کار نیک خالصانه کمک می‌کنند تا انسانی زنده بماند و همه‌ی کسانی که بخشیدند تا دیگران زنده بمانند.

منابع

۱. قرآن مجید
۲. سایت انجمن اهدای عضو ایرانیان WWW.Ehdacenter.ir
۳. زمانی، فرشته (۱۳۹۳). اهدای عضو شروعی دوباره. تهران: کنکاش.
۴. پورکیانی، ژیللا؛ کاشی‌پزان جوان، نفیسه؛ خوبان، حسین و باشعور، مهدی (۱۳۹۷). بررسی تأثیر رسانه‌های گروهی بر نگرش شهروندان مشهدی نسبت به اهدای عضو. پنجمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی ایران. خانه فرهنگ مشارکتی ایران، تهران، اسفند ۱۳۹۷.
۵. قبادی، امید و نجفی زاده، کتایون (۱۳۹۷). ۸۵ تکنیک: شیوه‌های اصولی و نوین رویارویی با خانواده‌های افراد مرگ مغزی. تهران: اندیشه‌سرا.